Idees d’actualitat – La reconfiguració del sistema polític a Portugal i Romania



Cinquanta anys després del 25 d’abril i de la fundació de la democràcia moderna a Portugal, les eleccions de diumenge passat representen un canvi estructural en el sistema polític, i no només un accident. L’àmplia majoria que els dos principals partits democràtics (PSD i PS) havien aconseguit des de les primeres eleccions lliures ha desaparegut. El partit fundador de la democràcia i el primer responsable de la inqüestionable opció europea de Portugal —el PS de Mário Soares— ha perdut el seu lloc central, mentre que el partit nacionalista i populista que va néixer fa menys de sis anys ha guanyat l’estatus de líder de l’oposició al Parlament. Chega ha aconseguit pràcticament una quarta part dels vots, ha guanyat en districtes que eren feus tradicionals de l’esquerra i pot convertir-se en el segon partit de l’Assemblea de la República un cop es faci el recompte dels vots dels portuguesos residents a l’estranger.

Per la seva banda, la dreta conservadora, agrupada sota les sigles AD (Aliança Democràtica) ha guanyat les eleccions en passar de 80 a 89 escons i sumar més diputats que tota l’esquerra junta, però ha perdut la batalla política, ja que no disposa de prou majoria per governar. Haurà doncs de triar entre diversos mals: un govern en minoria, una inestabilitat parlamentària permanent o una aliança amb Chega. Un apunt important és que amb la nova composició del Parlament, les forces de la dreta (AD, Chega i Iniciativa Liberal) podrien tirar endavant una reforma constitucional sense necessitat de consensos amb l’esquerra, tot i que de moment Luís Montenegro ho ha descartat. A Portugal, a diferència

del que passa a Espanya, les alteracions al text fundador de la democràcia són habituals i requereixen ser aprovades per una majoria de dos terços.

L'esquerra ha patit la derrota més gran des de 1974, molt especialment el Partit Socialista, que en només tres anys ha passat de guanyar amb una inesperada majoria absoluta a perdre 900.000 vots. Més encara, el PS només ha vençut en un districte i en nombroses circumscripcions el primer partit ha estat AD i el segon Chega. Portugal doncs ha consolidat de forma dràstica el gir a la dreta que havia iniciat el març del 2024 i els electors han condemnat l'esquerra, fragmentada entre sis formacions, a tenir poc més del 30,4% dels escons. La magnitud de la desfeta no només és als números —l'esquerra perd mig milió de vots en un any mentre els tres partits a la dreta milloren els resultats— sinó també a la geografia. El mapa dels districtes mostra l'hegemonia d'AD al centre i al nord del país i la consolidació de la ultradreta a tot el sud, en una demostració de com l'esquerra perd terreny davant del discurs populista.

El centre de l'espectre polític s'ha desplaçat doncs cap a la dreta, cosa que significa que AD ara és al centre del tauler mentre que el candidat socialista Pedro Nuno Santos va escorar el seu partit més cap a l'esquerra en un moment en què sociològicament el país sembla haver girat a la dreta. L'abandonament del tradicional electorat socialista es deu al fet que l'esquerra no ha sabut adreçar els problemes que han sorgit els últims anys, com l'augment significatiu de la immigració. En canvi, la coalició del primer ministre sortint va ser més hàbil per reaccionar davant un tema que preocupa bona part de la població, però sense caure en el radicalisme de Chega.

Convé doncs que l'esquerra inicii un profund procés de reflexió i revisió, des de la seva organització fins als seus mètodes de treball, el seu programa, actitud, filosofia, estratègia i valors, si vol refer-se i contribuir al progrés social, econòmic i cultural del país. Perquè amb una campanya electoral articulada al voltant dels temes predilectes de l'extrema dreta, el resultat només podia afavorir els seus interessos: qui ocupa l'ordre del dia controla els termes del debat i sempre recull dividends polítics. Conseqüència de la seva capacitat de marcar agenda, el discurs racista està calant a l'electorat. Chega obté millors resultats en aquells municipis on la població estrangera resident és més nombrosa percentualment. Un altre patró de vot és el nivell d'estudis, ja que als districtes electorals amb major percentatge d'habitants amb estudis superiors el suport a la dreta radical populista ha estat inversament proporcional.

Així doncs, el bipartidisme que havia marcat els cinquanta anys de democràcia a Portugal és mort, almenys ara com ara. Assumir el resultat d'aquestes eleccions és adonar-se que aquells que aposten per la prevalença de la democràcia liberal s'haurien de centrar més a comprendre allò que els uneix que allò que els separa. També significa entendre —i això val tant per a Portugal com per a les altres democràcies europees— que no hi ha temes tabú si són presents en les aspiracions i preocupacions dels votants. Cal abordar-los, reduint l'espai per a les solucions xenòfobes, racistes i autoritàries de la dreta radical. I, també els partits *mainstream* han de posar-se davant del mirall i entendre que han envellit tan malament que aconsegueixen fer atractiu votar per partits que, tot i no complir els estàndards mínims de respectabilitat, s'han convertit en qui encarnen millor, per a molts, el

desig de canvi.

Caldrà esperar els estudis postelectorals per conèixer les transferències de vots entre partits, però s'ha reproduït el mateix patró que en altres països. Amb la desaparició dels partits comunistes després del 1989, en alguns països europeus (no en tots), estem assistint a un fenomen preocupant: com s'ha vist en aquestes eleccions, els vots s'han transferit directament del PS a Chega, després d'haver-ho fet anteriorment del PCP. Només cal veure el mapa dels resultats: zones tradicionalment del PCP i, més tard, del PS, totes pintades amb el color blau intens de la dreta radical que aconsegueix penetrar en estrats molt diferents de l'electorat. Probablement captant grans franges de votants desafectes o privats dels seus drets que difícilment encaixarien en la categoria de votants d'extrema dreta tradicionals. O fins i tot votants de dretes *tout court*. Perquè el vot de l'extrema dreta és una realitat estructural a Occident, nascuda de les desigualtats econòmiques i socials creixents, i que agrupa joves sense futur a la vista, sectors desarborats de la classe mitjana, antics votants comunistes desencantats, juntament amb la inquietud generada pels canvis socials accelerats i alimentada pel tradicionalisme nacionalista.

En definitiva, Chega s'ha convertit en el *catch all party* de la política portuguesa. En lloc de definir-se per una ideologia coherent o de caracteritzar-se per la seva capacitat per aglutinar votants amb afinitats ideològiques, el partit sembla tenir una enorme capacitat per reunir els ciutadans al voltant de diferents tipus de descontentaments, alienacions i desarrelaments. El partit d'André Ventura és, més que mai, una amenaça per a la democràcia portuguesa, de la mateixa manera que els seus correligionaris d'arreu ho són per a la democràcia liberal. No tant perquè siguin una emulació dels partits feixistes dels anys 30, sinó perquè l'explotació del ressentiment ha estat —tant a la dreta com a l'esquerra— una de les armes més eficaces de mobilització social i desestabilització política. Més que heroiques creuades antifeixistes rescatades d'èpoques passades, més que l'adopció acrítica del discurs o dels mètodes dels extremistes il·liberals, els temps exigeixen entendre, analitzar i sobretot aturar les causes profundes de les diverses exclusions i marginacions que condueixen inevitablement al ressentiment.

Mentrestant, a l'altra extrem del continent, les eleccions presidencials celebrades a Romania han tingut com a guanyador inesperat l'alcalde de Bucarest, Nicușor Dan, candidat independent de perfil liberal, després que el candidat de dreta radical populista George Simion obtingués el 40% dels vots a la primera volta, amb el suport de Călin Georgescu, guanyador a les eleccions del mes de desembre que van ser invalidades pel Tribunal Constitucional per sospites d'interferència russa. El vot de les ciutats i de la minoria hongaresa (prop del 20% de la població a Transilvània) ha estat decisiu per a la victòria de Dan, mentre Simion ha aconseguit un suport significatiu en la diàspora i a les zones rurals, d'acord amb un patró ciutats vs camp que es repeteix en gairebé tots els processos electorals dels últims anys.

El primer gran repte del nou president serà formar govern, ja que cap partit té majoria al Parlament, i els socialdemòcrates (PSD), que van guanyar les eleccions del desembre del 2024 amb només un 22%, dels vots estan debilitats pels llargs anys al poder, la situació econòmica i la baixa popularitat del seu líder. Paral·lelament, les forces populistes en el seu

conjunt compten amb un 32% dels escons i els cinc milions de vots obtinguts per George Simion poden animar molts líders locals de partits tradicionals a unir-s'hi.

Una presidència doncs que comença en un context de desil·lusió amb la Unió Europea i de profunda crisi social. L'economia romanesa es veu llastrada per una inflació persistent, un declivi industrial sostingut i una agricultura debilitada per la competència ucraïnesa. El ressentiment contra la UE s'alimenta de la desigualtat i les frustracions socials mentre cinc milions de romanesos han emigrat, deixant un país empobrit amb una joventut desil·lusionada, zones guetitzades i un estat incapaç de redistribuir la riquesa. Romania oscil·la entre l'autoritarisme neoliberal i el populisme nacionalista, en el marc d'un capitalisme que sembla no necessitar ja la democràcia per sobreviure.

Fotografia: Seu de l'Associació 25 d'abril a Lisboa. Marc Leprêtre.

Maria Fariña, Marta Dato i Maria Fuxi Cervera, estudiants en pràctiques al CETC, han participat en aquesta edició d'*Idees d'actualitat*.

Política internacional i globalització

Nicolas Smit et al. The End of Certainty: A New Geopolitical Era

El 2025 ha portat canvis sorprenents i reptes en l'economia global i en els supòsits fonamentals que han sustentat l'economia política mundial des de la Segona Guerra Mundial. La política dels EUA ha canviat radicalment, amb amenaces d'annexions, guerres comercials, deportacions massives i retallades dràstiques en l'ajuda exterior; fets que han afectat a l'estabilitat política i l'economia mundial. L'economia nord-americana està en risc d'entrar en recessió i això afectaria inevitablement a l'economia mundial. Mentrestant, Europa i el Regne Unit han adoptat mesures fiscals que abans haguessin estat considerades com radicals. La UE ha promogut iniciatives com la ReArm/Readiness 2030 i dut a terme acords històrics de defensa amb Alemanya i el Regne Unit. Aquestes accions apunten cap a una Europa més unificada en termes de seguretat i política econòmica. A més, Europa està diversificant els seus socis comercials, amb acords recents amb Mèxic, Xile. Mercosur, l'Índia, Indonèsia i altres països asiàtics. No obstant, la inestabilitat política a Europa es veu exacerbada per l'austeritat i els atacs a l'estat del benestar. El canvi climàtic també representa una amenaça existencial que s'ha d'abordar de manera urgent. La UE, si assumeix el buit de lideratge que els EUA han deixat en el desenvolupament global i la lluita contra el canvi climàtic, necessita reforçar les seves polítiques de desenvolupament i col·laboració amb les economies emergents. A mesura que els EUA es retiren de compromisos clau, com el canvi climàtic, Europa ha d'assumir un paper molt més proactiu en la defensa de la democràcia i en la creació d'un multilateralisme sostenible. La lliçó és clara: la unitat i el lideratge estratègic d'Europa són essencials per a un futur més equilibrat i just, tant a Europa com a la resta del món.

Raul Villegas The Hegemon’s New Clothes: How Trump’s Revisionism Will Fracture the World and Weaken America

El canvi impulsat per Donald Trump en els seus primers 100 dies de govern ha desfet assumpcions de fa dècades, els atlantistes s’han tornat escèptics, i el projecte de multilateralisme s’ha vist afectat des de la base. Les negociacions de la Casa Blanca amb el Kremlin, excloent Kíiv i insinuant concessions territorials, vulneren els principis de sobirania nacional. D’altra banda, Trump, qüestiona la sobirania de Groenlàndia, intenta imposar sobirania sobre el canal de Panamà per frenar la influència xinesa, i fins i tot suggereix integrar el Canadà als EUA, amb pressions comercials que afecten sobretot els consumidors americans. I en un gir encara més greu, Trump ha insinuat “buidar Gaza”, una proposta que vulnera els drets humans fonamentals. Fins ara, els EUA havien oscil·lat entre aïllacionisme i intervencionisme, però Trump ha reintroduït l’expansionisme territorial, amenaçant l’ordre internacional que ha sostingut l’hegemonia nord-americana. Tot i que creu poder frenar la Xina i erigir-se com a pacificador, l’autor considera que no assolirà cap dels dos objectius; en tot cas, els Estats Units en sortirien debilitats i fins i tot podrien comprometre la posició de privilegi del dòlar. Afirma que l’auge de l’imperialisme, tant de Trump com d’altres líders, pretén desfer les normes que sostenen els estats nació moderns i afeblir les institucions que limiten el poder executiu. Si això persisteix, el sistema internacional que va donar sentit a la UE podria desaparèixer, substituït per un món dominat per annexions, clientelisme i subordinació dels estats petits als grans. Això representaria un retrocés greu en democràcia i llibertats civils, un augment del populisme i del poder dels oligarques digitals, menys capacitat diplomàtica, més proliferació nuclear i un risc creixent de catàstrofe global per desequilibri geopolític. Per afrontar aquesta situació, l’autor argumenta que Europa ha de mantenir-se autònoma, emfatitzant la resiliència de les democràcies, insistint en la cooperació multilateral amb coherència per evitar la manca de credibilitat en la falta de consistència europea davant les accions de Trump.

Jan Lipavsky et al. Lessons From World War II to Avoid World War III

La commemoració del 80è aniversari del final de la Segona Guerra Mundial, més enllà del record, ens recorda cinc lliçons, que, a dia d’avui continuen essent essencials (o més), especialment davant la guerra entre Rússia i Ucraïna. Aquesta agressió no només s’ha cobrat milers de vides, sinó que també suposa un risc pel sistema internacional de seguretat construït després de la Segona Guerra Mundial. La primera ens ensenya que calmar l’agressor només fomenta més agressió. En aquest sentit, la cessió il·legítima de territoris alimenta l’expansió del conflicte, com es va veure amb la cessió de Txecoslovàquia el 1938, que va envalentir l’Alemanya nazi. La segona lliçó indica que les esferes d’influència no garanteixen la pau, sinó l’opressió, com es demostra en l’ocupació soviètica posterior al pacte Molotov-Ribbentrop i la conferència de Ialta. La tercera subratlla que la impunitat permet noves atrocitats: els crims comesos pel règim soviètic mai van ser degudament condemnats, fet que va permetre a Rússia actuar amb impunitat en les seves

agressions actuals. La quarta ens recorda que la història no ha de ser manipulada: cal comprendre els fets amb objectivitat per evitar que els règims autoritaris distorsionin la realitat, tal com fa Rússia per justificar la seva invasió d'Ucraïna. Finalment, la pau requereix força. Ucraïna té el dret a defensar la seva sobirania i la seva integritat territorial sense restriccions externes. Els autors conclouen que aquestes lliçons proporcionen les bases per a una pau justa, duradora i efectiva, que garanteixi la seguretat global i ajudi a evitar que la història es repeteixi.

Renaud Lambert La Chine prend la barre de la mondialisation

A parer de l'autor, la política comercial proteccionista dels Estats Units, iniciada per Donald Trump el 2017 i continuada des de llavors, està soscavant l'ordre econòmic multilateral i està donant a la Xina l'oportunitat de presentar-se com la nova defensora del lliure comerç. Mentre els Estats Units adopten un enfocament "transaccionalista", imposant aranzels duaners però negociant excepcions, la Xina multiplica els acords de lliure comerç i busca atraure empreses internacionals, tot mantenint una postura ferma envers Washington. Tanmateix, l'autor subratlla que Beijing actua menys per idealisme que per necessitat: el creixement econòmic de la Xina és vital per a la seva estabilitat social, i el país busca impulsar les exportacions per compensar la disminució del consum intern. Aquesta estratègia s'enfronta a dos problemes importants: les tensions socials internes lligades a l'automatització de l'economia i els creixents desequilibris comercials que estan donant lloc al proteccionisme entre els seus socis, especialment a Europa. En darrer terme, si la Xina no aconsegueix reequilibrar el seu model econòmic, corre el risc de reforçar les dinàmiques proteccionistes globals, fins i tot en formes més coherents i sostenibles que les impulsades per Trump. Així doncs, intentant evitar la inestabilitat interna, Beijing podria desencadenar noves turbulències a escala mundial.

Vaibhav Vats Why This India-Pakistan Conflict Is Different

Després d'un atemptat terrorista a Pahalgam que va causar moltes víctimes, la resposta militar de l'Índia semblava inevitable. El primer ministre Narendra Modi va declarar que l'Índia perseguiria i castigaria als responsables, aplicant la doctrina de "dissuasió punitiva". El 2019, després d'un altre atemptat al Caixmit, l'Índia ja havia realitzat un atac aeri dins territori pakistanès. Aquesta vegada, l'Índia ha anat més enllà i ha atacat nou ubicacions a Pakistan, com ara la província de Panjab, el cor polític i militar del país. En resposta, Pakistan va llançar atacs amb míssils i drons contra instal·lacions militars al nord de l'Índia i al Caixmir. La situació es va deteriorar ràpidament amb ambdós països involucrats en una perillosa espiral d'escalada. Fa dècades que Pakistan manté una lluita asimètrica contra l'Índia i dona suport a grups islamistes des dels anys 80, primer a Afganistan i després al Caixmir. Aquestes accions cerquen exacerbar divisions religioses dins de l'Índia per debilitar la seva cohesió interna. No obstant, la radicalització del nacionalisme hindú sota el règim de Modi també ha alimentat el conflicte mitjançant discursos que demonitzen la comunitat musulmana. La gravetat de l'actual crisi supera fins i tot la confrontació del 2019, quan es va evitar una guerra nuclear gràcies a la intervenció dels EUA.

Lorenzo Trombetta Israele agisce per ridisegnare lo scenario siro-libanese

L'article de la revista *Limes* analitza com Israel aprofita la descomposició de l'Estat sirià per projectar-se com a garant de seguretat, especialment en relació amb la comunitat drusa. L'enviament del general drus Ghassan Alian a zones sirianes properes al Golan il·lustra l'estratègia israeliana: es presenta com a protector d'una minoria transnacional mentre erosiona la legitimitat del nou govern sirià encapçalat per Ahmad al-Shara'a. L'autor afirma que Israel juga amb una doble narrativa: d'una banda, l'Estat es mostra integrador i protector; de l'altra, apel·la a la pertinença comunitària per intervenir i fomentar divisions internes a Síria. Els recents enfrontaments a zones com Jaramana i Sehnaya han accentuat la tensió entre drusos i sunnites, amb desenes de morts i un creixent sentiment d'inseguretat entre les minories. Aquest context ha obert la porta a un acostament parcial d'alguns líders drusos sirians a Israel, especialment a les zones properes al Golan ocupat. Això ha provocat la reacció de figures com Walid Jumblatt, que intenta preservar la cohesió interna de la comunitat drusa i evitar qualsevol normalització amb Israel, apel·lant al paper de l'Estat sirià com a garant de les minories. Paral·lelament, Israel busca redefinir el mapa geopolític libanès afeblint actors com Hezbol·là i desmantellant les estructures armades palestines al país, aprofitant la crisi post-7 d'octubre. La visita imminent de Mahmud Abàs a Beirut pot marcar un punt d'inflexió en les relacions entre les autoritats palestines i les milícies armades, en el marc d'una ofensiva regional d'Israel que combina pressió militar, diplomàcia i explotació de fractures internes.

Jeremy Bowen The war to end all peace. Neither diplomacy nor military conquest can resolve the Middle East's deepest conflict

L'article reflexiona sobre la breu esperança de pau entre israelians i palestins que es va produir durant la dècada de 1990, especialment amb la signatura dels Acords d'Oslo de 1993, i la contrasta amb la devastació actual a la regió. Assenyala que, si bé el procés de pau va despertar optimisme, es va desfer ràpidament a causa d'una profunda desconfiança, violència extremista per ambdues parts i errors de lideratge. D'una banda, l'oposició interna va minar el procés: la dreta israeliana es va oposar a un compromís territorial, i crítics palestins com Edward Said van qualificar l'acord de traïció. De l'altra, la violència extremista va augmentar, incloent-hi els atemptats suïcides amb bomba per part de Hamàs i la massacre d'Hebron de 1994 per part d0un extremista jueu. L'assassinat de Yitzhak Rabin el 1995 a mans d'un ultranacionalista jueu va marcar un punt d'inflexió i finalment la confiança es va erosionar, els assentaments es van expandir i les qüestions de l'estatus final (Jerusalem, fronteres, refugiats) van romandre sense resoldre. L'autor conclou que, si bé el somni de la pau semblava possible, ara està enterrat en el passat. Ambdues parts continuen atrapades en cicles de violència, amb la il·lusió de victòria total que ha substituït les esperances realistes de resolució del conflicte.

Sophia Nina Burna-Asefi Russia's Plans Are Bigger Than Conflict With the West or Camaraderie With China

L'autora afirma que les potències occidentals no comprenen completament els plans del Kremlin, considerant Rússia com una potència marginal amb una economia debilitada i amb una forta dependència futura de la Xina. Però al seu entendre cal mirar més enllà de les aparences i entendre la visió a llarg termini de Putin, per preparar els moviments futurs. Els punts clau són les rutes del Mar del Nord, el corredor Nord-Sud (l'alternativa al canal de Suez i on s'estan concentrant les principals inversions) i el cinturó econòmic del riu Yangtze, amb una projecció global basada en la seguretat nacional russa. Al sud, Russia connecta els mars Caspi, d'Azov i Negre amb un Sistema Unificat de Vies Navegables d'Europa, amb el canal Volga-Don, on, al mateix temps, busca integrar la infraestructura ferroviària amb els ports fluvials per afegir-se al corredor Nord-Sud. A l'Est, davant l'absència d'enllaços amb Occident, el Kremlin amplia el seu comerç amb la Xina i la seva presència al sud-est asiàtic i al sud global. També a través de la cultura, sobretot a l'Uzbekistan i Kazakhstan. Mentre països com l'Índia, els Emirats Àrabs, Turquia i la Xina, clients estratègics del petroli rus, no s'alineen amb Occident, els EUA mantenen negociacions amb Putin. La UE i el Regne Unit han de repensar la seva estratègia, revisant les sancions i considerant els interessos de seguretat de Rússia, no només a Europa, sinó també a l'est i al sud. Han de reforçar la presència a la "zona gris", contrarestar les accions desestabilitzadores dels aliats de Rússia, i mantenir la influència a l'Àsia Central, Àfrica i el Pròxim Orient, mentre monitoritzen el Kremlin.

Jon Lee Anderson Brazil's President Confronts a Changing World

Aquest extens article recull una conversa entre l'autor i el president brasiler Luiz Inácio Lula da Silva, que revela les seves preocupacions sobre l'estat de la democràcia global, l'auge del populisme de dretes i el lloc del Brasil en un ordre mundial cada cop més inestable. Lula expressa la seva preocupació per l'envelliment de les institucions i figures democràtiques i adverteix que les institucions posteriors a la Segona Guerra Mundial s'estan deteriorant. També lamenta el declivi del lideratge progressista a tot el món, assenyalant que fins i tot els esforços per reunir un grup de líders mundials progressistes requerien un canvi de marca a simplement demòcrates, i recela que les narratives antidemocràtiques estiguin guanyant terreny, alimentades per la desinformació i la insatisfacció econòmica. Davant d'això, Lula defensa el multilateralisme, la diplomàcia i la cooperació global, especialment en matèria de desigualtat climàtica i econòmica, la vegada que considera que l'auge de la Xina és el resultat natural de la globalització, oposant-se a una nova Guerra Freda i fomentant la competència tecnològica i econòmica sense conflictes. El president brasiler també dubta dels compromisos occidentals amb el finançament mediambiental i critica les promeses incomplertes de les nacions més riques, tot subratllant la desigualtat i l'estancament econòmic com a factors del declivi democràtic, i qüestionant si la democràcia pot sobreviure si no aconsegueix oferir beneficis materials.

Suha Musa Military Rule Is Not the Answer to Sudan's Conflict

El Sudan es troba immers en una profunda crisi política i humanitària des de fa més de dos anys. El conflicte armat entre les Forces de Suport Ràpid (RSF), liderades per Mohamed Hamdan Dagalo, conegut com a Hemeti, i les Forces Armades Sudaneses (SAF), comandades per Abdel Fattah al-Burhan, ha deixat més de 150.000 morts i ha provocat el desplaçament forçós de més d'11 milions de persones. A més, el país es troba en una situació límit, amb fam generalitzada, col·lapse institucional i serveis essencials pràcticament inoperants. Les RSF han anunciat la creació d'un govern paral·lel a Darfur, mentre continuen cometent atrocitats, incloent massacres, violacions sistemàtiques i neteja ètnica, segons informes de les Nacions Unides i organitzacions de drets humans. Per la seva banda, les SAF tampoc no poden considerar-se una alternativa legítima, ja que també han comès greus crims contra la població civil, com bombardeigs indiscriminats, repressió d'activistes i obstrucció de l'ajuda humanitària. Tot i les reiterades crides internacionals per al cessament de les hostilitats, els processos de pau impulsats per actors com la Unió Africana, la Unió Europea o els Estats Units han estat marcats per la manca d'inclusió de la societat civil sudanesa. Fòrums com la recent conferència de Londres han obviat la participació de representants civils independents, fet que deslegitima qualsevol intent de reconstrucció real del país. Des de la revolució de 2019 que va enderrocar Omar al-Bashir, la societat civil sudanesa ha demostrat una resiliència extraordinària. Xarxes comunitàries com les *Emergency Response Rooms*, grups d'ajuda mútua, moviments juvenils i organitzacions de suport a les dones han sostingut la població davant l'abandonament estatal i la violència armada. Així doncs, qualsevol procés de pau durador i creïble ha de passar per l'exclusió del lideratge militar del futur polític del Sudan i per la inclusió directa dels actors civils. El país no necessita un simple alt al foc, sinó un canvi estructural profund basat en les demandes del poble sudanès per a una governança civil, inclusiva i democràtica.

Catalunya, Espanya, Europa

Arancha González Laya The Resurgence of Europe

Al gener, el Fòrum Econòmic Mundial de Davos va subratllar la importància dels Estats Units com un destí per a les inversions, ignorava les amenaces d'aranzels, mentre titllava Europa de poc competitiva i critica el seu excés de regulació. Quatre mesos després, les polítiques de l'administració de Donald Trump són caòtiques, negatives per al mercat i el sector financer, i els seus atacs a les institucions minven l'atractiu de Washington per als inversors i les seves demandes territorials disminueixen la confiança dels seus aliats. L'autora assegura que Europa té la riquesa, el talent, una base social forta i un sentiment proeuropeu en augment que reforçaran la intenció afrontar el canvi de posició dels Estats Units. Destaca mesures com els plans d'inversió de 800.000 milions d'euros en seguretat i defensa, incloent-hi 150.000 milions en préstecs per a equipament militar, i defensa la integració de la indústria armamentística ucraïnesa, juntament amb iniciatives nacionals com l'augment de la despesa en defensa a Alemanya, Suècia, Finlàndia, Espanya i França

que considera ampliar el seu paraigua nuclear. Així, subratlla que l'estratègia europea se centra en tres grans eixos: descarbonització, competitivitat, seguretat econòmica i foment de la innovació; reducció de la dependència de les importacions de manera sostenible, i control de la inflació i del dèficit públic. Així mateix, proposa ampliar el pressupost en àrees clau com l'energia, la seguretat i les infraestructures, i millorar la coordinació per aprofitar les economies d'escala. També destaca la importància de mantenir el comerç intraeuropeu i reforçar acords amb Mercosur, Índia, Filipines i Tailàndia. Finalment, conclou que el compromís d'Europa amb el comerç transatlàntic continua essent estratègic i essencial per garantir la seva autonomia i preservar el model europeu de sobirania i democràcia.

Carla Tavares Funding the Future: Why the EU Needs a Bold New Budget

La UE i els seus estats membres han d'assegurar els fons necessaris per complir les seves promeses a la ciutadania. Per tal d'aconseguir-ho, opera amb un Marc Financer Plurianual (MFP), que és el pressupost a llarg termini de la UE. El MFP actual, vigent fins el 2027, va ser pactat al 2020. No obstant, en un panorama global canviant, l'autora afirma que és urgent garantir un MFP adequat més enllà del 2027. La primera etapa formal per aquest procés va tenir lloc quan el Parlament Europeu va adoptar un informe que establia les prioritats clau per a la proposta legislativa del MFP posterior a 2027. La Comissió Europea presentarà aquesta proposta a l'estiu i la seva aprovació dependrà de l'aprovació per part del Parlament Europeu i de les negociacions amb els estats membres al Consell Europeu. La necessitat d'adoptar un pressupost més ambiciós es deu als creixents reptes globals, com la guerra a Europa, l'emergència climàtica, la inseguretat social i econòmica i les tensions comercials internacionals. El MFP actual ja ha fet front a grans desafiaments com la pandèmia de COVID-19, la crisis energètica i la guerra a Ucraïna. Per això, és essencial repensar l'assignació de recursos per tractar aquests reptes de manera més estratègica. L'informe també destaca la necessitat d'un pressupost més específic per combatre la pobresa infantil i l'exclusió social, a més de reforçar les polítiques de cohesió regional i agrícola. Pel que fa a la seguretat i la defensa, s'ha de garantir un finançament adequat sense retallar fons de polítiques socials. Així mateix, s'advoca per un sistema de recursos propis que permetin assegurar la sostenibilitat financera de la UE. Finalment, el respecte a l'Estat de dret ha de ser un requisit essencial per poder accedir als fons europeus.

Mateo Martínez Zubillaga Spain-Israel: The complexity of arms trade when a conflict is underway

Des de l'inici del conflicte, Espanya ha afirmat haver suspès les exportacions i les compres d'armes a Israel. El govern espanyol també va denegar l'atracament de vaixells sospitosos de transportar armament cap a Israel. Tot i això, diverses investigacions van revelar que algunes transaccions i adjudicacions a empreses israelianes o les seves filials van continuar, com els contractes a Elbit Systems, Rafael Advanced Defense Systems i Netline Communications Technologies, per un valor de centenars de milions d'euros. El comerç d'armes està regulat per normes europees, com ara la Posició Comuna del Consell

2008/944/CFSP, que inclou criteris sobre drets humans, risc de conflicte i estabilitat regional. A nivell nacional, s'apliquen la Llei 53/2007 i el Reial decret 824/1993, juntament amb la participació d'Espanya al Tractat sobre el Comerç d'Armes (TCA), que prohibeix exportacions si hi ha risc que les armes s'utilitzin per cometre crims internacionals. Tot i les declaracions oficials, es van documentar exportacions i contractes a empreses israelianes després de l'inici del conflicte. Això contradiu la postura pública del govern i planteja qüestionaments legals i ètics sobre el compliment de les normatives internacionals i nacionals. L'autor conclou assenyalant que Espanya té el deure legal i ètic d'assegurar que les exportacions militars no contribueixin a violacions del dret internacional ni a la intensificació del conflicte. Tot i que hi ha precedents de suspensió d'exportacions, les accions recents indiquen una possible manca de coherència entre la retòrica oficial i les pràctiques reals.

Giacomo Mariotto Il disastro della coalizione fragile

El 6 de maig ha marcat un punt d'inflexió en la política alemanya amb el fracàs inicial de Friedrich Merz a la votació per a la seva investidura com a canceller. Tot i que la *Große Koalition* (CDU/CSU i SPD) compta amb 328 diputats dels 630 del Bundestag, Merz només va aconseguir 310 vots en la primera volta, sis menys dels necessaris. Aquest resultat inesperat va generar una gran alarma dins l'establishment polític, amb referències dramàtiques com la comparació amb la crisi de la República de Weimar. No obstant això, a la segona volta, Merz va aconseguir 325 vots i va ser investit. Aquest episodi reflecteix un país políticament dividit. Merz afronta ara el repte de superar una crisi estructural: frenar l'ascens de l'extrema dreta, revitalitzar l'economia, enfortir el sector manufacturer, impulsar el rearmament i restablir el lideratge internacional d'Alemanya. El pla d'endeutament recent per finançar defensa i infraestructura marca l'inici d'un canvi estratègic profund. Tanmateix, les tensions internes entre CDU/CSU i SPD dificulten l'estabilitat. Les seves diferències sobre migració, economia i política social són notables. Ja han sorgit friccions, com les declaracions divergents sobre el control fronterer. A més, el suport a Merz dins del seu propi partit no és unànime, amb resistències dels sectors més fidels a Merkel i dels falcons fiscals, que critiquen els compromisos presos amb el SPD.

Teresa de Sousa As eleições à luz da experiência europeia

El text analitza les eleccions a Portugal, argumentant que representen un canvi estructural en el sistema de partits polítics, similar al que ja ha ocorregut en diversos països europeus. Destacar el trencament de l'hegemonia dels dos grans partits democràtics (PS i PSD) i l'ascens significatiu de Chega*, un partit nacionalista i populista liderat per André Ventura, que es posiciona com el nou líder de l'oposició. L'autora afirma que Ventura representa una forma de "trumpisme portuguès", inspirat en figures com Marine Le Pen i Viktor Orbán, amb un discurs centrat en l'oposició a les elits, la immigració, la cultura "woke" i els valors ultraconservadors i etnonacionalistes. El seu èxit s'atribueix no només a la crisi econòmica, sinó sobretot al ressentiment social*d'aquells que se senten abandonats o amenaçats pels canvis socials, econòmics i culturals. L'autora estableix paral·lelismes amb altres països

europeus (França, Alemanya, Àustria, Països Baixos) i subratlla que l'experiència europea demostra que copiar o suavitzar el discurs de l'extrema dreta no l'afebleix, sinó que l'enforteix. Afegeix que el Partit Socialista apareix com un partit envellit, desconnectat dels de baix i presoner d'una cultura política esgotada. El PSD, amb la victòria de Luís Montenegro, ara s'enfronta al dilema de si mantenir o no el cordó sanitari al voltant de Chega. L'autora conclou que els canvis en l'estructura del sistema polític podria comportar canvis en les principals orientacions polítiques del país, inclosa la seva relació amb la Unió Europea. El futur dependrà doncs de la capacitat del PS i el PSD d'entendre l'origen de l'amenaça a la democràcia i a Europa, i de construir ponts cap al centre, tal com s'està intentant en alguns països europeus, per evitar el col·lapse del centre democràtic.

Yves Léonard Au Portugal, la victoire de Luís Montenegro vient-elle de casser le système politique?

L'article elabora una avaluació crítica i alarmant de les eleccions legislatives portugueses, marcades per una campanya avorrida i poc motivadora, seguida d'un terratrèmol polític un cop s'han sabut els resultats al final de la votació. La victòria fràgil del primer ministre sortint Luís Montenegro comporta que haurà de governar sense majoria absoluta, negociant cas per cas o explorant aliances (a l'estil italià o alemany). Per la seva banda, el Partit Socialista ha obtingut un dels pitjors resultats de la seva història i ha perdut la seva posició com a principal partit de l'oposició en benefici de l'extrema dreta de Chega, que pràcticament ha empatat amb el PS en percentatge de vots però el supera en escons. L'autor destaca que aquestes eleccions suposen el debilitament del sistema polític tradicional, ja que per primera vegada, el PS i el PSD junts no disposen dels dos terços necessaris per revisar la Constitució. Això revela que el bipartidisme està en crisi i l'auge de l'extrema dreta qüestiona l'equilibri democràtic establert. Pel que fa als escenaris incerts per a la governança, sembla que de moment Montenegro exclou una coalició amb Chega i s'està debatent un bloc central PSD-PS, una opció que continua sent però molt controvertida al si del PS. Portugal entra doncs en una nova era política, marcada per la ruptura del sistema bipartidista, l'ascens meteòric de l'extrema dreta i la incertesa sobre les formes de governança futures. L'autor conclou que aquesta situació planteja preguntes crucials sobre el futur de la democràcia portuguesa, la seva relació amb Europa i la capacitat dels partits tradicionals per combatre la radicalització política.

Florentin Cassonnet Les Roumains entre deux autoritarismes

L'autor dibuixa una imatge preocupant de la situació política i social a Romania, marcada per l'ascens de l'extrema dreta, en un context de desil·lusió amb la Unió Europea i una profunda crisi social. A les eleccions legislatives de desembre, els partits d'extrema dreta van tenir un avenç notable, aprofitant el creixent descontentament. Tres partits radicals, inclosos SOS Romania i el Partit de la Joventut (POT), ara formen part del Parlament. El seu èxit es basa en un discurs que defensa la pau amb Rússia, denunciant l'austeritat, la immigració i la influència de la UE, acusada de perjudicar la sobirania nacional. L'economia romanesa va malament: inflació persistent, declivi industrial, agricultura debilitada per la

competència ucraïnesa. Les eleccions presidencials van ser suspeses després de la victòria de Călin Georgescu, sospitós d'interferència russa a través de comptes falsos de TikTok. La seva inhabilitació ha alimentat les sospites de manipulació política. Georgescu, tot i que té vincles amb figures nacionalistes russes, és vist com un producte del sistema romanès, recolzat indirectament per partits tradicionals com el PNL. El ressentiment contra la UE s'alimenta de la desigualtat i les frustracions socials. Milions de romanesos van emigrar, deixant un país empobrit amb una joventut desil·lusionada, zones guetoitzades i un estat incapaç de redistribuir la riquesa. El somni europeu s'ha convertit en desil·lusió: la diàspora, víctimes de l'explotació a l'estranger, dóna cada cop més suport als sobiranistes. Finalment, l'autor destaca l'absència d'una alternativa política creïble. L'esquerra està marginada i la nostàlgia del comunisme s'utilitza per rehabilitar figures feixistes. Romania oscil·la entre l'autoritarisme neoliberal i el populisme nacional, en un capitalisme que, segons alguns analistes, ja no necessita la democràcia per sobreviure.

Democràcia, diversitat i cultura

Finn McRedmond Pope Leo XIV's centrist papacy

En aquest article, l'autor contrasta els estils i el simbolisme del Papa Francesc i del seu successor, el Papa Lleó XIV. Quan Francesc va ser elegit el 2013, va adoptar una aparença i un to humils, cosa que indicava un canvi cap a una Església centrada en els pobres i més oberta als problemes socials actuals. La seva simplicitat va marcar una ruptura amb les tradicions de predecessors com Benet XVI. Ara, amb l'elecció del Papa Lleó XIV, el primer papa nord-americà, l'autor considera que hi ha un retorn a la tradició visual: vermell, daurat i grandesa papal. Tanmateix, Lleó XIV sembla encarnar tant la continuïtat com el canvi. Tot i que és més moderat doctrinalment, l'autor assenyala que el veu capaç de portar endavant el llegat social de Francesc, inclosa la preocupació pels marginats. En lloc d'un canvi ideològic brusc, l'elecció de Lleó representa un compromís centrista destinat a unir una Església dividida. La seva aparença invoca la tradició, mentre que el seu missatge fa un gest cap a la reforma, suggerint un pontificat que uneix el passat i el futur en lloc d'escollir bàndol.

Kenneth Roth How Progressives Are Unwittingly Aiding the Rise of Autocracy

L'autor reflexiona sobre com l'èxit polític de Donald Trump i l'auge més ampli de l'autocràcia es veuen facilitats en part per la manera com els progressistes aborden la política de la identitat. Mentre la resistència a l'autocràcia es manifesta als països autoritaris mitjançant protestes massives, paradoxalment està guanyant terreny en democràcies establertes com els Estats Units, alimentada per la desigualtat econòmica, la paràlisi política i els sentiments d'exclusió entre la població. Els autòcrates exploten aquestes frustracions convertint els grups marginats en bocs expiatoris (immigrants, persones LGBTQ+ i altres) per tal de desviar l'atenció del seu mal govern i la seva corrupció. Argumenta que aquesta tàctica funciona millor quan es veu que la política

progressista afavoreix només grups selectes i històricament oprimits, en lloc de promoure els drets de tothom com a part d'una comunitat nacional compartida. També afirma que els progressistes, tot i tenir dret a defensar els grups marginats, han jugat involuntàriament amb les narratives autocràtiques emmarcant els drets en termes d'identitats de grup. En canvi, considera que els progressistes haurien d'emfatitzar els drets universals dins d'un marc nacional, presentant tots els ciutadans com a part d'una comunitat amb valors i drets compartits. Aquest enfocament inclusiu podria neutralitzar la cerca autocràtica de bocs expiatoris i recentrar el discurs polític en la igualtat, la democràcia i un objectiu nacional compartit.

Economia, benestar i igualtat

Brad Setser How Should Europe Respond to King Donald

Europa ha de negociar acords amb els Estats Units per evitar els aranzels imposats per Donald Trump, mentre també repensa la seva estratègia davant un lideratge imprevisible que afecta tant el comerç internacional com la despesa en defensa a l'OTAN. L'autor suggereix que Europa reforci el seu mercat intern, ja que les exportacions americanes representen només un 3% del PIB de la UE. A més, apunta que ni l'Índia ni la Xina poden substituir els Estats Units a causa de les seves dinàmiques comercials i l'escala de l'economia. Defensa que l'estratègia d'Europa ha d'implicar aprofitar la seva força fiscal i la possibilitat de finançar projectes comuns a través de préstecs col·lectius de la UE, com suggereix Mario Draghi, per aconseguir una major integració amb un proteccionisme estratègic. En lloc de respondre aranzel per aranzel a les accions dels Estats Units, proposa establir taxes sectorials equivalents, mentre evita decisions precipitades. L'autor subratlla que Irlanda és un punt clau on les empreses americanes eviten impostos, i un augment de les restriccions fiscals podria ajudar a equilibrar la balança comercial. Pel que fa a la defensa, Europa hauria d'incrementar la cooperació amb l'OTAN a l'Àrtic mitjançant l'entrenament de forces especials i una major implicació dels països continentals per afrontar les amenaces de Trump sobre Groenlàndia. En relació amb Ucraïna, defensa mantenir el suport financer i militar per estabilitzar l'economia, garantir la independència davant de Rússia, reforçar la seguretat de Kíiv i utilitzar els fons congelats per pressionar Rússia. Finalment, conclou que Europa té una posició sòlida per determinar el seu futur i protegir els seus interessos, tot mantenint una economia equilibrada.

Carles Manera Economia, avanç tecnològic i reculada política

En aquest article, l'autor argumenta que trobem en un context de forta tensió entre dues visions antagòniques del món: d'una banda, la globalització basada en l'obertura econòmica, la cooperació davant reptes globals com el canvi climàtic i la confiança en institucions democràtiques; de l'altra, una regressió política marcada pel proteccionisme, el negacionisme, la desinformació i l'auge d'autoritarismes. Aquesta confrontació pot esdevenir un canvi de paradigma profund. En l'àmbit econòmic, s'assisteix a una transformació impulsada per l'anomenat tecnofeudalisme, concepte que descriu un sistema

dominat per grans corporacions digitals amb capacitat de control social i econòmic a través del capital digital. Aquesta dinàmica es vincula amb el turbocapitalisme, caracteritzat per una desregulació extrema que va deixar enrere el model keynesià. Aquest escenari ha portat a una gran reculada política. Es consoliden discursos nacionalistes, excloents i negacionistes, mentre es redefineixen les aliances geopolítiques —amb un acostament nord-americà a Rússia i un distanciament respecte a la Xina i la UE— i es promouen polítiques comercials proteccionistes. Pel que fa a la Unió Europea, el panorama és incert. Tot i això, s'han presentat propostes rellevants com el pla de Mario Draghi per a una reindustrialització verda i tecnològica, i les reflexions d'Enrico Letta per captar els actius intangibles de l'economia digital i circular, amb l'objectiu d'afrontar el canvi climàtic i mantenir la competitivitat europea. Així doncs, la UE es troba davant el repte d'assumir un lideratge proactiu en un món en transformació.

Sostenibilitat i canvi climàtic

Bradley J. Cardinale et al. Ecological disruptions are a risk to national security

L'article destaca la connexió, sovint ignorada, entre les alteracions ecològiques i la seguretat nacional. Els autors argumenten que la degradació ambiental —com ara l'esgotament dels recursos, el comerç il·legal de fauna salvatge i els brots de malalties relacionades amb el contacte entre humans i fauna salvatge— poden soscavar l'estabilitat i conduir a conflictes. Així, les comunitats militars i d'intel·ligència dels EUA reconeixen que el canvi climàtic i les alteracions ecològiques poden amenaçar la seguretat global i nacional fomentant conflictes, reduint l'eficàcia militar i desestabilitzant regions. La sobrepesca, especialment per part de països com la Xina, ja ha provocat tensions internacionals, com ara les històriques Guerres del Bacallà entre el Regne Unit i Islàndia i els enfrontaments moderns al Mar de la Xina Meridional i a Sudamèrica. D'altra banda, més del 70% de les malalties infeccioses emergents provenen de la fauna salvatge. La COVID-19 exemplifica com aquestes malalties poden conduir a la inestabilitat global i a la inestabilitat política, debilitant la legitimitat dels governs. Més encara, el comerç il·legal de fauna salvatge i productes forestals finança el terrorisme i el crim organitzat, desestabilitzant regions com la Banya d'Àfrica. Per exemple, al-Shabaab ha utilitzat els beneficis de la tala il·legal per finançar els seus atacs terroristes. Així doncs, la seguretat nacional no es limita als actius militars, sinó que també depèn d'ecosistemes saludables i recursos naturals sostenibles. Per consegüent, els autors insten els governs a tractar l'estabilitat ecològica com a part integral de la infraestructura de seguretat nacional.

Nassos Stylianou et al. How Xi sparked China's electricity revolution

Xi Jinping es va convertir en president de la Xina el 2012, reconeixent la dependència energètica com una vulnerabilitat per a la seguretat nacional. Anys després, va impulsar una "revolució" energètica per superar l'endarreriment tecnològic. Des de llavors, la Xina

s'ha consolidat com la segona economia mundial, destacant-se en electrificació davant dels EUA i Europa. Actualment, busca l'autosuficiència energètica, amb el sector energètic representant un 10% del PIB i contribuint al 25% del creixement econòmic del país. Tot i ser un actor clau en la lluita contra el canvi climàtic, la Xina continua essent l'emissor més gran de gasos d'efecte hivernacle, ja que encara depèn molt del petroli i del carbó. El 80% de les plantes de carbó mundials es troben a la Xina, però també és on es troba el 70% del desenvolupament de l'energia solar. Així mateix, la meitat de la producció hidroelèctrica del món també és al gegant asiàtic. Pel que fa a l'energia eòlica, es concentra al nord i a la costa del sud-est. Les empreses de renovables han crescut ràpidament gràcies a inversions estatals i privades, destinant milers de milions a recerca i desenvolupament per reduir costos i millorar la competitivitat. La Xina lidera en el sector del vehicle electrificat i treballa per augmentar les vies d'alta velocitat de 45.000 quilòmetres als 60.000 el 2023 i preveu invertir 800 mil milions per modernitzar la xarxa energètica. Finalment, la Xina domina els recursos crítics i augmenta la seva influència econòmica mitjançant estratègies de descarbonització a altres països, exportant materials i construint plantes d'energia i fàbriques de bateries.

Innovació, ciència i tecnologia

Michael Peel Scientists use AI facial analysis to predict cancer survival outcomes

Un equip de científics ha desenvolupat una eina anomenada *FaceAge*, basada en un algoritme de *deep learning*, que analitza imatges facials per estimar l'edat biològica dels pacients. Aquesta tecnologia s'ha emprat per avaluar l'esperança de vida a curt termini de supervivents de càncer, revelant que aquests pacients semblen, de mitjana, cinc anys més grans que la seva edat cronològica. *FaceAge* és una eina innovadora en l'estudi del ritme d'envelliment dels òrgans a través de biomarcadors associats a riscos potencials de malaltia. Entrenada amb 58.851 imatges de persones sanes, la IA va ser posteriorment testada amb 6.196 pacients amb càncer, utilitzant fotografies preses al començament del tractament de radioteràpia. L'anàlisi, ajustat a l'edat, sexe i tipus de càncer, va concloure que un aspecte facial més envellit es correlaciona amb un pronòstic menys favorable. En un experiment complementari, es va demanar a deu professionals mèdics que preveiessin la supervivència de pacients en tractament pal·liatiu. Només amb la fotografia, van encertar el 61% de les prediccions, mentre que la precisió va augmentar fins al 80% quan es va incorporar l'anàlisi de *FaceAge*. Ara bé, tot i els seus avenços, la IA presenta limitacions com ara biaixos en les dades i errors derivats de la interpretació incorrecta entre l'edat cronològica i biològica. No obstant això, els investigadors continuen provant aquesta tecnologia en grans grups de pacients per millorar la seva capacitat predictiva respecte a la salut general, la presència de malalties i la longevitat.

Sinan Ulgen Biased AI Models Are Increasing Political Polarization

Al llarg de la història, cada avenç tecnològic ha estat rebut amb optimisme, però també ha portat amb si llavors de destrucció. L'impremta, per exemple, va permetre l'expansió del calvinisme i la llibertat religiosa, però també va contribuir a la Guerra dels Trenta Anys. Més recentment, les xarxes socials es van presentar com una eina democratitzadora, però han acabat essent utilitzades per polaritzar i danyar el teixit social. Actualment, la intel·ligència artificial (IA) generativa es presenta com una nova revolució que promet millorar la productivitat econòmica, crear ocupació i optimitzar els serveis governamentals. No obstant, el seu ús també comporta riscs, ja que els models de llenguatge extensos (LLMs) poden replicar els prejudicis humans i els biaixos ideològics i això podria alterar la percepció de la realitat. Un estudi recent compara les respostes de diferents models de IA sobre qüestions de relacions internacionals i revela que cada model reflecteix la visió del món pròpia del seu país d'origen. Per exemple, sobre el conflicte entre Israel i Palestina, models entrenats a Occident van classificar Hamàs com una organització terrorista, mentre que un model xinès el va descriure com una organització de resistència. De forma similar, les respostes sobre temes com la guerra a Ucraïna i l'expansió de l'OTAN varien segons la perspectiva geopolítica del model. Aquests biaixos poden ser perillosos, especialment si les persones usuàries no en són conscients, i distorsionar les seves visions del món. Els LLMs, tot i la seva utilitat com a eines de ràpid accés a informació, també tenen el potencial de difondre desinformació i manipular la percepció pública. És fonamental ser conscient dels filtres ideològics que poden influir en les respostes d'aquests models.